

Կ Ր Օ Ն Ա Կ Ա Ն

ԻՆՆ ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.

(Շարունակութիւն).

«Երանի՛ որ քաղցեալ և ծարաւի
իցեն արգարութեան, զի նոքա յա-
գեսցին»:

Կարող ենք աղքատ լինել հոգով, այլ և սգաւոր ու հեզ, սա-
կայն այդ ամենը դեռ բաւական չէ մարդուս բեղմնաւոր ան-
դաստան դարձնելու համար աստուածային կենդանարար խօսքե-
րի: Աղքատութեամբ, սգաւորութեամբ և հեզութեամբ զգում է
մարդ իւր անդերի կարօտեալ վիճակը, սակայն մի նոր վիճակ է
հարկաւոր, որպէս զի օրըստօրէ յագեցնան և բեղմնաւորուին
սնուցանուին և աճեն: Այդ է շեշտում Քրիստոս իւր չորրորդ
երանութեամբ:

Հոգւոր և մարմնաւոր է մարդ, հոգւորութեան և մարմնա-
ւորութեան եղանակն ունին և նորա կեանքի բոլոր գործունէ-
ութիւնները: Մարմնին եթէ չենք տալիս կերակուր, նա չէ գի-
մանում, նոյնպէս և հոգին՝ նուազում և կորցնում է իւր վառ-
վառ գործունէութիւնն, եթէ զրկում ենք նորան իւր կերակրից:
Բայց լինում է ժամանակ, որ մարմինն ևս կերակուր չէ ուզում,
ստամոքսը յագուրդ է զբուլ, մինչդեռ ոչինչ չէ ընդունել. այդ
ծանր ժամեր են, երբ դառնութեան մաղձով բռնուած է մարդ:
Ահա հասնում է բժիշկը, տալիս է մաղձաթափ գեղեր, մաք-
րում է ներսն և ապա բացւում է գիւրեկան ախորժակն և
սկսում է մարդ ուտել վայելչապէս:

Արժափ առաւել զգալի է այս մեր հոգու նկատմամբ, որ եթէ

մեղքերի ախտերով բռնուած է, չէ փափագում սնունդի, նա ծուղակի մէջ է և ճաշակի զարգացումն չունի: Այստեղ ևս գեղ է պէտք, որպէս զի միտքը ժայթքէ այդ թունաբեր և թունալի ախտերը, թոթափէ մեղքերի որոգայթիչ ծուղակն և ապա ազատուելով՝ զարգանայ, ախորժակի գայ և ճաշակ ստանայ այն հոգեւոր կերակուրների, որոնք միայն յագուրդ և լիացումն են տալիս հոգուն¹: Այգտեղ է միայն երեւան գալիս այն քաղցն ու ծարաւն, որոնց մասին է Տիրոջ երանութիւնն: Նա երանում է նորան, որ ունի «սով լսելոյ զբան Տեառն»²: Սակայն ոչ միայն քաղց պէտք է ունենալ, այլ և ախորժակ և ճաշակ: Այն ժամանակ կյապենայ և սաղմոսերգուի հետ կասէ. «յագեցոյց զանձինս քաղցեալս, և զանձինս կարօտեալս լի արար բարութեամբ»³:

Իսկ արդարութեան քաղցածը կստանայ այն կերակուրն, որ նոյն իսկ Քրիստոս էլ ուտում էր, այն՝ որի մասին ասում է. «Իմ կերակուր այն է, զի արարից զկամս այնորիկ, որ առաքեացն զիս, և կատարեցից զգործն նորա»⁴: Եւ ճշմարիտ՝ իրականացնել Աստուծոյ կամքն և կատարել Նորա գործն—այնքան բազմաբովանդակ է, որի յագեցրածն երբէք չի քաղցիլ: Իսկ ճշմարիտ ծարաւի համար է, որ Քրիստոս պատրաստականութիւն է յայտնում զովարար ջուր տալու. «Ջուրն զոր ես տաց նմա, եղիցի նմա աղբիւր ջրոյ բղխելոյ ի կեանսն յաւիտենականո»⁵: Այսպիսեաց համար պէտք է լինին մեր քաղցն ու ծարաւը՝ մաքուր և ազատուած՝ մեր ախորժակն և ճաշակը խառնող թոյներից: Քրիստոս ինքն է հացն կենաց և ջուրն կենդանութեան, մենք միայն պէտք է գիտենանք քաղցիլ և ծարաւել, որպէս զի կարենանք ախորժակ ձեռք բերել դոքա՝ այսինքն Նորա մարմինն և արիւնը, նորա կենդանի խօսքն ու ներգործութիւնը վաշելելու և փրկուելու համար:

¹ Տես, Շնորհալի. անդ. էջ 93. ² Ամոգս. Ը. 11. ³ Սաղմ. ԺԶ, 9.
⁴ Յով. Դ. 32. ⁵ Յով. Դ. 14.

«Երանի ողորմածաց, զի նոքա ողորմութիւն գտցեն»:

Ողորմութիւնն արդէն տանում է մեզ դէպի Աստուած, վասն զի այդ այնպիսի մի առաքինութիւն է, որով միայն կարողանում ենք նմանել Աստուծոյ: Ողորմած է միայն Աստուած և նա իւր ողորմութիւնն անընդհատ բաշխում է մեզ, և ինչպէս նա անում է այդ միշտ և հանապազ, այնպէս էլ կամենում է, որ մենք էլ ողորմած լինինք դէպի իւր որդիք, յիշելով միշտ թէ «բազմագութ է Տէր և ողորմած»,¹ և եթէ մենք էլ ողորմած ենք, նմանում ենք Աստուծոյ:

Այլ ողորմութիւն չէ, եթէ մարդ ուզում է իսկոյն իւր արածի փոխարէնն ստանալ. ողորմութիւնը պէտք է տրուի միայն իբրև ողորմութիւն կամաւորապէս և ողորմութիւն գաղափարի բարձրութեան պատճառով: Սակայն ողորմութիւնը միմիայն նուիրատւութիւն չէ, այլ ամենայն ցաւակցութիւն, որով մխիթարութիւն ենք պատճառում կարօտեալին և չքաւորին, սգաւորին և տնանկին: «Սիրոյ է ողորմութիւն, և ի սիրոյն պտուղ ներգործի ողորմութիւն».² սէրն է որ ողորմութիւն է վառում և այդպէս մօտենում ենք դէպի քաղցր զգայմունքի կարօտողին: Երբեմն մի քաղցր խօսք առաւել մեծ բարիք է մարդու համար, եթէ ճշմարիտ զգայմունքներին է ծագում, քան այլ և այլ նիւթական օգնութիւններ:

Որչափ էլ ապահով լինի մարդ զանազան բարիքներով, այնով հանդերձ կարօտ է որ և իցէ կերպով ուրիշ ողորմութեան. այդ կարօտութեան ընդհանուր լինելն է, որ ամենքին կարօտ է դարձնում Աստուծոյ ողորմութեան: Նոյն իսկ մարդիկ իւրեանց ունեցածով իրար լրացնում են. մէկն ունի մէկ առաւելութիւն, միւսն այլ, որոնցով և իրար սիրով լրացնում են և ողորմում: Իսկ ամենքի կարօտութեան նայում է գթութեամբ ամենքի Հայրն, իւր ողորմութիւնից մասն ու բաժին հանում իւրաքանչիւրին:

¹ Յակ. Ե. 11.

² Ս. Ն. Շնորհալի, անգլ. էջ. 95.

Սակայն ուղորմածութիւնն ունենալով դէպի այլք, գեռ գորանալ չէ լրանում ճշմարիտ ուղորմածութիւնը: Մարդ ունի և պարտիք դէպի ինքն, ուստի ուղորմածութիւն պէտք է ունենայ դէպի իւր հոգին, մանաւանդ եթէ ախտերի և մեղքերի մէջ տուգուած է, նաև կարօտ է վշտակցութեան և օգնութեան: Այժմ տալով միայն մեր մարմինն, կարօտութեան մէջ ձգտած կլինինք մեր հոգուն, որով և գրգռած կլինինք ուղորմածութեան գաղափարին և աստուածամանութեան: Այս երկսայրի ուղորմածութիւնն է, որ մեզ մերձեցնում է Աստուծոյ և սյգպիսով Նորանից կարողանում ենք ճշմարիտ ուղորմութիւն գտնել:

«Երանի այնոցիկ՝ որ սուրբ են սրտիւք, զի նոքա զԱստուած տեսցեն»:

Այս ուղորմութիւնն, որ պէտք է գտնենք Աստուածանից, իւր գազաթնակէտն է ստանում աստուածտեսութեան մէջ: «Սուրբ սրտիւք» կամ «ուղիղ սրտիւք»¹ այն հոգեկան վիճակն է, որ տրամադիր է դէպի ամենայն առաքինութիւն, ուրեմն այդ ևս պէտք է տանէ մեզ դէպի բարձրագոյն բարիք: Գիտենք որ արքայի երեսին նայելը՝ հպատակի ամենաբարձր ուրախութիւնն է, ըստ այնմ թէ՛ «Երանելի են կանայք քո և երանելի ծառայք քո», որ կան առաջի քո²: Նոյնն է և Աստուծոյ նկատքոյ, որ պէս երգւում է սաղմոսի մէջ. «Ես արդարութեամբ երևեցայք երեսաց քոյ, յագեցայք յերևիլ փառաց քոյ»³:

Սուրբ սիրտը, մաքրուած լինելով ամենայն ախտերից և չար խորհրդներից, տեսնում է Աստուծոյ փառքը մտաւոր աչքերով և կարողանում է «իբրև ընդ հայելի տեսանել իմանալեօքն զիմանալի աստուածութեանն զլոյս»⁴: Մտաւոր աչքով և կամ հոգով տեսնելով Աստուծոյ, որ մարմնաւոր աչաց անտեսանելի է, մոնում ենք Նորա հետ սերտ յարաբերութեան մէջ, ստա-

¹ Սաղմ. ԼԲ. 1: ² Գ. Թագ. Ժ. 8: ³ Սաղմ. ԺԶ. 15:

⁴ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, Յաճախ. էջ 92. (ուղղուած ըստ գրչագրաց):

նումենք նորանից շնորհներ, բացւում են մեր տեսութիւններն և մենք կարողանում ենք նորա աստուածային շողերի ներգործութեան տակ մեր գերը կատարել: Քանի վսեմէ այս յարաբերութիւնն, այնքան բարձր բարիք է նորա համար, որ կեանքով յաջողել է սրբել և ուղղել իւր սիրտն և դարձնել աստուածային բնակարան: Այնուհետև նորա համար մեղսական ոչինչ գոյութիւն չունի, վասն զի Աստուած է նորա խորհրդների մէջ և Աստուած է նորան առաջնորդողն և գէպի իւր երանութիւնը տանողը:

Սակայն որքան փափագելի է տեսնել Աստուած, այնքան պէտք է մաքրել, սրբել մեր խորհրդները կամ սրտերը:

«Երանի խաղաղարարաց, զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեսցին»:

Ողորմութեան մի մեծ գործն է խաղաղարար լինել, հաշտեցնել երկու թշնամի կողմեր, ըստորում և խաղաղարութեան կատարելատիպ է Քրիստոս, որ արար խաղաղութիւն արեամբ խաչին իւրոյ, որ ինչ յերկրի և որ ինչ յերկինս¹: «Ձի նա է խաղաղութիւն մեր, որ արար զերկոսեան մի, և զմիջնորմն յանկոյն քակեաց զթշնամութիւն ի մարմնի իւրում»²: Քրիստոս հաշտեցրեց մարդկութիւնը Աստուծոյ հետ, որից օտարացել էինք մեղսագործութեամբ: Նա մեզ բարձրացրեց մեր անկեալ վիճակից և դրաւ վերստին մեր վիճակի մէջ, ուրեմն կարող ենք ձգտիլ աստուածանմանութեան: Ինչպէս ինքն է, ճոյնպէս և մեզ ասէ լինել խաղաղարար, զի եղբարք նորա լիցուք . . . »³: Այսքան մեծ պատուի է հանգիպեցնում մեզ:

Խաղաղ գրութեան մէջ էր և մարդ իւր սկզբնական վիճակում սակայն լսելով խռովարար օձի ձայնը, բորբոքուեց խռովութեամբ այնքան, մինչ կարօտեց Քրիստոսի խաղաղութեան շնորհաց: Հետևելով Քրիստոսի գործին՝ կարելի է դարձեալ խաղաղու-

թեան մէջ ընկնել և Աստուծոյ որդի լինել: Սակայն խաղաղութիւն պէտք է նախ սեփական անձի մէջ հաստատել, վասն զի նա որ ինքն իւր մէջ խաղաղ չէ, անկարող կլինի խաղաղարար լինել այլոց: Իսկ ինքեան խաղաղարար լինել կարելի է, հաշտեցնելով մեր հոգին և մարմինն իրար հետ, որոնց պառակտելով է ընկել մարդ մարմնական ախտերի մէջ: Այնպէս որ հոգին պէտք է տիրէ մարմնի վրայ և հոգու կամքը գերիշխող դառնայ: Կարճ ենք յիշում այս ներքին խաղաղութիւնը, սակայն ամենագոյն գործն է: Բախտաւոր է մարդ, եթէ յաջողուել է նորան խաղաղութիւն հաստատել իւր մէջ և ազատուել պառակտման կռուից, նորա կեանքը հանգիստ կլինի և գործն ընթացիկ: Եւ ահա այդպիսին միայն կկարենայ խաղաղութեան հեղինակ լինել և իւր ընկերների, իւր շրջապատողների մէջ: Բայց այլոց հետ ևս մարդ նախ ինքը պէտք է խաղաղութիւն պահէ և ապա այլոց իրար հետ խաղաղեցնէ: Իսկ այդ խաղաղութեան մէջ սէրն է հիմնաքար, որ ամեն բարի յարաբերութեան յորդորիչն է. վայ նորան, որ իւր կերպարանքով միայն ատելութիւն է շարժում և երբէք չի կարող սիրոյ անդրադարձ լինել: Պէտք է առատ լինել սիրոյ շողերով, սակայն անհրաժեշտ է և ցուցաման ընդունակ լինել: Սիրել կարելի է և պէտք է, բայց և սէրն ընդունելն ու փոխարինելն անհրաժեշտ է. երկուսն էլ խաղաղութեան հիմնաքար են և միայն այդպէս կարելի է Քրիստոսի նմանել և խաղաղարար լինել: Սիրնակ է մեզ Աստուած, որ ծագում է արեգակնային շողերը թէ արդարների և թէ մեղաւորների վրայ, և թէ գթութեամբ ընդունում է ամենքի դիմումներն ու սիրոյ ցոյցերը:

«Երանի որ հալածեալ իցեն վասն արդարութեան, զի նոցա է արքայութիւն երկնից»:

Խաղաղութիւնից զրկւում և հալածւում են երկու տեսակ մարդիկ—մէկ բարի և մէկ չար. չարերը հալածւում են չարութեան, ուրիշին արած վատութեան համար, սակայն Աստուծոյ

որդիք, որոնք քաղցում և ծարաւում են արգարութեան համար, հալածւում են միայն նախանձ գրգըռելով «խաւարասէր մարդկանց, մէջ: Նոյն ինքն Քրիստոս, մարդկութեան Փրկիչը հալածուեց ոչ միայն ամբարիշտներից, այլև նոցանից, որոնք կուրութեամբ իւրեանց օգուտը չէին կարենում տեսնել Քրիստոսի արածներից և խօսածներից: Ուստի և Քրիստոս ասաց իւր աշակերտներին թէ՛ ղիս հալածեցին, ապա և զձեզ հալածեսցեն:

Չարն է հալածում նոցա, հասկանալի է ուրեմն որ չարից փախչելով դէպի բարին պէտք է երթան: Չարի հալածանքն ունի և իւր բարերար ազդեցութիւնն այնպէս, ինչպէս որ գառն դեղը խմում ենք և կծու ցուերն ամոքում, ըստ որում և թըշնամու հալածանքը շիջուցանում է մեր մէջ շատ ախտերի վառւածքներն, այլ և առիթ է լինում մեր անձի որպիսութեան վրայ նայելու, մեր պակասութիւններն որոշելու, կարծելով թէ ճշմարիտ մեր պակասութեանց համար են մեզ հալածում: Ահա այդպէս ուշադրութիւն դարձնելով մեր անձի վրայ, ձգտում ենք մեր թերութիւնները լրացնել, աւելի կատարելագործուել և ապա հանգիստ սրտով հալածանք կրել, քաջ գիտենալով որ այդ հալածանքը մեր արժանեաց համար է և թէ մարդիկ չար նախանձից կուրացած են գործում: Հալածանքը փորձաքար էլ է. ունենալ մի առաւելութիւն դեռ բաւական չէ, պէտք է նաև պահել այդ բայց դորա համար պէտք է համոզուած լինել որ իրաւ այդ անկորուստների առաւելութիւն է, որի համար արժէ և նեղութիւն քաշել: Եւ ահա երբ հալածում են, մենք աւելի և աւելի ենք համոզւում, թէ այդ առաւելութիւնը մեր հարըստութիւնն է և այլք նախանձում են մեզ հէնց դորա համար, այն ժամանակ մենք թէ պինդ ենք պահում այդ և թէ ձրգտում ենք հարստացնել: Իսկ այդ հալածանքի մէջ մեր առաւելութիւնը մաքրում զաւում են իբրև մետաղը վառ բովի մէջ:

Ահաւասիկ այդպիսի մաքրիչ, համոզմունք զարթեցնող և հաստատամտութեան վարժեցնող հալածանքն է, որ արժանի է կացնում մեզ Աստուծոյ արքայութեան: «Մարդիկ արքայութեանն պտղոյ՝ նեղութիւնն է, եթէ կամիմք զպտուղն կթել՝ նախ զճա-

դիկն հաւաքեացուք»¹։ Եթէ այդպէս չլինէր, մենք չէինք գիտե-
նալ թէ այն ո՞ր մեր առաւելութեան համար է, որ արքայութիւն
ենք ժառանգում, մի՞թէ իրաւ արժանի ենք, երբ գիտենք որ
եթէ մի նեղութեան մէջ ընկնէինք, ո՞վ գիտէ՝ չէինք կորցնիլ
մեր առաւելութիւնք։

Արդ մեր առաւելութիւնք ինչ նպատակի համար էլ լինին,
պէտք է փորձուին և ամրանան. մեզ անհրաժեշտ է յեղ-
յեղուկ կեանք, որպէս զի կեանքի սրօքը սրէ մեր լաւ կողմերն,
մաքրէ աւելորդ ժանգերից և կտրուկ դարձնէ ամեն բարու-
թեան։

« Երանի է ձեզ՝ յորժամ նախա-
տիցեն զձեզ և հալածեսցեն, և
ասիցեն զամենայն բան չար զձէնջ
սուտ վասն իմ » ։

Հալածանքն և նախատինքն առաւել նշանակութիւն ունին առա-
քելոց և քարոզչաց համար, վասն զի լռելով և գիտենալով թշնա-
մու անարդարութիւնն, աւելի ևս կշանան տարածել կենաց խօսքն,
որպէս զի պակասի թշնամեաց թիւը։ Նոցա հալածողներն և նա-
խատողները նմանում են հիւանդ երեխաների, որոնց դեղ ես
տալիս, մանաւանդ փոքր ինչ դառն դեղ, խփում են, հայհոյում
են և դժգոհում, սակայն և այնպէս կամայ թէ ակամայ խմում
են բուժիչ դեղն և ապա բժշկուելով, օրհնում են և գոհանում։
Հարկաւ առաքեալք իբրեւ դեղ տուողների չպէտքէ հայհոյան-
քից յուսահատուէին, դժկամակէին երեխայոց ապաշնորհու-
թեան համար և հեռանային, թողնելով նոցա ծանր հիւանդու-
թեան մէջ։ Այդ է պատճառն, որ Քրիստոսի աշակերտն աւելի
մեծ օգուտներ է տալիս, քան այլ ոք։ Քրիստոսի ճշմարիտ աշա-
կերտը չի նեղանալ հիւանդի հայհոյանքներից և հեռանալ, ինչ-
պէս անում են այլք սովորաբար, այլ համբերատար կլինի և
կշարունակէ իւր գործը, վասն զի նորա բախտաւորութիւնը հո-
գի փրկելն է և ոչ թէ անձնական պատիւն, որ այդպէս ձեռք

բերուելով իսկապէս պատիւ էլ չէ: Այդպէս հետեւում էին առաքելք Քրիստոսի խօքին, ինչպէս ասում է Պօղոս. «Եւ աշխատեցաք ձեռօք մերովք, բամբասէին զմեզ, օրհնէաք, հալածէին, յանձն առնուաք, հայհոյէին, աղաչէաք, իբրեւ առակ նշաւակի եղեաք ամենայն աշխարհի, ամենեցուն փարելի լինել մինչեւ ցայժմ¹»:

Սակայն պէտք է ջանալ, որ ամբօխի բամբասանքի մէջ ճշմարտութիւն չլինի, ապա թէ ոչ՝ սուտն էլ ճշմարտութեան տեղ կընթանայ, վասնորոյ և Քրիստոս ասում է. «...» վասն իմ»: Ուրեմն բամբասանքը պէտք է լինի նախ Քրիստոսի համար և երկրորդ՝ սուտ, այն ժամանակ պարզ է, որ Քրիստոսի ճշմարտութիւնը յառաջ տանելուն դէմ հալածանք և բամբասանք են հնարում վնասելու գիտմամբ²: Քրիստոսին հետեւողն իւր գործը յառաջ կտանէ, իսկ «վայն է վճիռ, յոյր ձեռն գայցէ գայթաղութիւնն³»: Հասկանալի է, որ հալածողն ու բամբասողը չեն կարող վնասել Աստուծոյ գործը, սակայն գայթաղութիւն կպատճառեն տկարներին:

«Յնծացէք և ուրախ լերուք, զի վարձք ձեր բազում են յերկինս, զի այսպէս հալածեցին զմարգարէսն որ յառաջ քան զձեզ էին»:

Ուրեմն քանի որ աշխարհում հալածանքն և բամբասանքն էլ ոչինչ բաներ են ճշմարիտ հաւատացողի և Քրիստոսի հաւատարիմ հետեւողի առաջ, մնում է նոցա ցնծալ և ուրախ լինել այն փառաւոր պսակի համար, որ պատրաստուած է հանգերձեալ կեանքում: Որչափ աշխարհի նախատինքները տրտմութիւն

¹ Կորնթ. Դ, 12:

² Տես. և ես. ԾԱ. 7. «Մի երկնչիք ի նախատանաց մարգկան, և բամբասանք նոցա զձեզ յամօթ մի արասցեն. զի իբրեւ ձորձք ընդ ժամանակաւ մաշեցին, և իբրեւ զասր որ ուտիցի ի ցեցոյ, բայց արդարութիւն իմ յաւիտեան կացցէ, և փրկութիւն իմ ազգաց յազգս»:

³ Շնորհալի, անդ. 99:

շարժեն, որքան թախիժ բերեն մարդկանց շնորհապարտութիւնը, այնքան մեծ պէտք է լինի ուրախութիւնն ու ցնծութիւնը, մանաւանդ ի նկատի ունենալով որ մարդիկ յաճախ վիշտ են պատճառում իսկապէս չհասկանալով, չըմբռնելով Քրիստոսի հետեւողի բարութիւնն ու բարի ներգործութիւնը: Հալածանք ու նախառնքը տխրութիւն կբերեն, բայց հետեւողք ուրախ պէտք է լինին և ցնծան միշտ ի նկատի ունենալով և այն լաւ հետեւանքներն, որոնք իրականանում են գործի յաջողութիւնից: Ամենից ծանր է բամբասանքն և չարախօսութիւնը. հալածանքը, և չարչարանքը տանելի են, մինչդեռ բամբասանքն ու չարախօսութիւնն անտանելի են, ըստ որում գիտենք որ Յովբ ամեն չարչարանք կրեց լռութեամբ, սակայն բարեկամաց նախառնքը զայրացրեց նորան: Աւստի և այդ անչափ և անսահման նեղութեանց համար վարձքն ևս բազում պէտք է լինի երկնքում: Վասն զի այս դէպքում փորձանքի բոլմն արդէն իւր կատարեալ բողոքաւորութեան մէջ է և պանծալի է յաղթողի գործունէութեան յաղթանակը: Անկատարութեան նշան է հալածանքից և բամբասանքից խռովուիլը, Վասն զի այդ նշանակում է՝ այնքան թոյլ և անհաստատամիտ լինիլ, որ մինչև անգամ մի վայրահաջ բամբասանք կարողանայ փոխել մարդու ընթացքն և կամ փոխադել: Այլ եթէ առաւել ևս զօրանայ մարդուս գործունէութիւնն այդ ալիքների մէջ, նա է որ ճշմարտապէս կ'յաղթանակէ և առաւել մեծամեծ արդիւնքներ կ'ունենայ: Քրիստոս օրինակ է բերում մարգարէներին, որոնք թէև ամենայն զրկանքներ կրում էին ճշմարտութիւնը ժողովրդի մէջ տարածելու և մոլորութիւնից նորան դարձնելու համար, այնուի հանդերձ սոսկալի հալածանքների և չարախօսութեանց էին ենթարկւում:

Սորանով փակում է Քրիստոս իւր ինն երանութիւնը, որոնք մի գեղեցիկ շարք են կազմում շղթայաբար. ով որ աղքատ է հոգով, սուգ է անում իւր մեղքերի վրայ, ով սգաւոր է, նաև հեզ է, և նա որ հեզ է, արդար և ողորմած է. նա որ արդար և սուբբ է, անշուշտ խաղաղարար է. ըստ որում խաղաղարարը

չէ հակառակում հալածանքներին և չէ խռովում բամբասանք-
ներին, իսկ այդպիսին ամենամեծ յաղթանակը կտանէ թէ այս-
տեղ և թէ հանդերձեալ կեանքում փարձքի և պսակի կարժա-
նանայ երկնաւոր Հօրից, որ գիտէ սիրել իւր ճշմարիտ գործա-
կիցներին:

Արդ՝ մի՞թէ քաղցր և անոյշ չէ գործակից լինել Քրիստոսի:

Ա. ՏԷՐ ՄԻՔԵԼԵԱՆ.

(Հարունակելի).